

جمعی از بزرگان اسلام

(در طول چهارده قرن)

مؤلف:

محمد سعید مرسی

مترجم:

محمد ابراهیم ساعدی رودی

کتابفروشی طیبین

www.Tayyebin.Net

۰۹۳۸۴۶۴۶۶۱۹

تقدیم

به هر کس که:
در نشر اسلام سهیم بوده است،
اسلام را در صدراولویت‌ها گذاشته است،
از اسلام دفاع کرده است،
و آن را تجدید کرده است،
مثل صحابه، تابعان، مجاهدان و فاتحان.
تقدیم به علماء، شعراء، خلفاء، زنان
و هر کس راه آنان را پیموده است،
از روش آنان تبعیت کرده است،
و تاروز قیامت به خوبی از آنان پیروی می‌کند.
کتابم را به همه‌ی این‌ها تقدیم می‌کنم.

محمد سعید

کتابفروش طیبین

www.Tayyebin.Net

۰۹۳۸۴۶۴۶۶۱۹

فہرست کلی

۲۱	مقدمہ
۲۳	باب اوّل: صحابہ
۲۰۹	باب دوم: تابعان
۲۵۳	باب سوم: مجاہدان
۳۶۹	باب چہارم: علما، خلفا و شعرا
۴۹۵	باب پنجم: زنان
۵۵۱	مراجع

کتابفروشے طیبین

www.Tayyebin.Net

۰۹۳۸۴۶۴۶۶۱۹

فهرست تفصیلی

۲۱ مقدمه
۲۳ باب اول: صحابه
۲۵ فصل اول: ده یار بهشتی
۲۶ ابوبکر صدیق <small>رضی الله عنه</small>
۳۲ عمر بن خطاب <small>رضی الله عنه</small>
۳۸ عثمان بن عفان <small>رضی الله عنه</small>
۴۲ علی بن ابی طالب <small>رضی الله عنه</small>
۴۶ زبیر بن عوام <small>رضی الله عنه</small>
۴۹ سعد بن ابی وقاص <small>رضی الله عنه</small>
۵۲ ابوعبیده بن جراح <small>رضی الله عنه</small>
۵۵ عبدالرحمن بن عوف <small>رضی الله عنه</small>
۵۷ طلحه بن عبیدالله <small>رضی الله عنه</small>
۵۹ سعید بن زید <small>رضی الله عنه</small>
۶۱ فصل دوم: برخی از نقیبان انصار
۶۳ عبدالله بن رواحه <small>رضی الله عنه</small>
۶۷ سعد بن عبادہ <small>رضی الله عنه</small>
۶۹ عبادہ بن صامت <small>رضی الله عنه</small>
۷۰ اسید بن حضیر <small>رضی الله عنه</small>
۷۲ سعد بن ربیع <small>رضی الله عنه</small>
۷۳ عبد الله بن حرام <small>رضی الله عنه</small>
۷۵ فصل سوم: شهدا
۷۶ حمزه بن عبدالمطلب <small>رضی الله عنه</small>

- ۷۸..... مصعب بن عمیر رضی اللہ عنہ
- ۸۰..... زید بن حارثہ رضی اللہ عنہ
- ۸۱..... جعفر بن ابی طالب رضی اللہ عنہ
- ۸۳..... حسین بن علی رضی اللہ عنہما
- ۸۴..... سعد بن معاذ رضی اللہ عنہ
- ۸۶..... ابو سلمہ رضی اللہ عنہ
- ۸۷..... عمار بن یاسر رضی اللہ عنہ
- ۸۹..... عباد بن بشر رضی اللہ عنہ
- ۹۰..... سالم مولی ابی حذیفہ رضی اللہ عنہ
- ۹۱..... برا بن مالک رضی اللہ عنہ
- ۹۲..... ابو دجانہ رضی اللہ عنہ
- ۹۳..... عمرو بن جموح رضی اللہ عنہ
- ۹۵..... ابو ایوب انصاری رضی اللہ عنہ
- ۹۶..... انس بن نصر رضی اللہ عنہ
- ۹۷..... ابو طلحہ رضی اللہ عنہ
- ۹۹..... عبداللہ بن جحش رضی اللہ عنہ
- ۱۰۰..... عیاش بن ابی ربیعہ رضی اللہ عنہ
- ۱۰۱..... خییب بن عدی رضی اللہ عنہ
- ۱۰۳..... طفیل بن عمرو دوسی رضی اللہ عنہ
- ۱۰۵..... نعمان بن مقرن رضی اللہ عنہ
- ۱۰۶..... عبداللہ بن عبداللہ بن ابی بن سلول رضی اللہ عنہ
- ۱۰۷..... ثابت بن قیس رضی اللہ عنہ
- ۱۱۱..... عکرمہ بن ابی جنبل رضی اللہ عنہ
- ۱۱۳..... فصل چہارم: فرماندہان و فاتحان
- ۱۱۴..... خالد بن ولید رضی اللہ عنہ
- ۱۱۷..... عمرو بن عاص رضی اللہ عنہ
- ۱۲۰..... حذیفہ بن یمان رضی اللہ عنہ

کتاب فروش طیبین

www.Tayyebin.Net

۱۱۷ ۹۳ ۸ ۴ ۶ ۴ ۶ ۶ ۱ ۹

- ۱۲۲ قعقاع بن عمرو رضی اللہ عنہ
- ۱۲۴ معاویہ بن ابی سفیان رضی اللہ عنہ
- ۱۲۶ مثنیٰ بن حارثہ رضی اللہ عنہ
- ۱۲۷ سلمہ بن اکوع رضی اللہ عنہ
- ۱۲۹ مغیرہ بن شعبہ رضی اللہ عنہ
- ۱۳۱ عبداللہ بن عامر رضی اللہ عنہ
- ۱۳۲ عتبہ بن غزوان رضی اللہ عنہ
- ۱۳۳ عبداللہ بن سعد رضی اللہ عنہ
- ۱۳۵ فصل پنجم: والیان و قاضیان
- ۱۳۶ عمران بن حصین رضی اللہ عنہ
- ۱۳۸ ابو درداء رضی اللہ عنہ
- ۱۴۰ شداد بن اوس رضی اللہ عنہ
- ۱۴۱ سعید بن عامر رضی اللہ عنہ
- ۱۴۳ علا بن حضرمی رضی اللہ عنہ
- ۱۴۵ فصل ششم: علما
- ۱۴۶ معاذ بن جبل رضی اللہ عنہ
- ۱۴۹ عبداللہ بن عباس رضی اللہ عنہما
- ۱۵۲ عبداللہ بن مسعود رضی اللہ عنہ
- ۱۵۵ ابو موسیٰ اشعری رضی اللہ عنہ
- ۱۵۷ زید بن ثابت رضی اللہ عنہ
- ۱۵۹ عبد اللہ بن سلام رضی اللہ عنہ
- ۱۶۱ ابی بن کعب رضی اللہ عنہ
- ۱۶۲ ابو ہریرہ رضی اللہ عنہ
- ۱۶۴ انس بن مالک رضی اللہ عنہ
- ۱۶۵ ابو سعید خدری رضی اللہ عنہ
- ۱۶۶ عبداللہ بن عمر رضی اللہ عنہما
- ۹۱۶۸ ۸ ۶ ۶ ۶ ۶ ۱ ۹ عبد اللہ بن عمرو رضی اللہ عنہ
- ۱۶۹ فصل ہفتم: فرزند ان اصحاب

۱۷۰	حسن بن علی <small>رضی الله عنه</small>
۱۷۲	اسامه بن زید <small>رضی الله عنه</small>
۱۷۴	عبدالله بن زبیر <small>رضی الله عنه</small>
۱۷۶	قیس بن سعد <small>رضی الله عنه</small>
۱۷۷	عمیر بن سعد <small>رضی الله عنه</small>
۱۷۹	فصل هشتم: غیر عرب‌ها
۱۸۰	بلال بن رباح <small>رضی الله عنه</small>
۱۸۲	سلمان فارسی <small>رضی الله عنه</small>
۱۸۴	صنیع رومی <small>رضی الله عنه</small>
۱۸۷	فصل نهم: شاعران
۱۸۸	حسان ثابت <small>رضی الله عنه</small>
۱۹۰	کعب بن مالک <small>رضی الله عنه</small>
۱۹۲	ثمامه بن اثال <small>رضی الله عنه</small>
۱۹۴	عدی بن حاتم <small>رضی الله عنه</small>
۱۹۵	فصل دهم: عموم مهاجرین و انصار
۱۹۶	عباس <small>رضی الله عنه</small>
۱۹۹	ابن ام مکتوم <small>رضی الله عنه</small>
۲۰۱	عثمان بن مظعون <small>رضی الله عنه</small>
۲۰۲	خباب بن ارت <small>رضی الله عنه</small>
۲۰۴	ابوذر غفاری <small>رضی الله عنه</small>
۲۰۶	محمد بن مسلمه <small>رضی الله عنه</small>
۲۰۷	مقداد بن عمرو <small>رضی الله عنه</small>
۲۰۹	باب دوم: تابعان
۲۱۰	عروه بن زبیر <small>رضی الله عنه</small>
۲۱۱	سایمان بن یسار <small>رضی الله عنه</small>
۲۱۲	سعید بن مسیب <small>رضی الله عنه</small>
۲۱۴	سلمه بن دینار <small>رضی الله عنه</small>

- ۲۱۵ محمد ابن حنفیه رضی اللہ عنہ
- ۲۱۶ زین العابدین رضی اللہ عنہ
- ۲۱۷ سالم بن عبداللہ رضی اللہ عنہ
- ۲۱۸ ربیعۃ الرای رضی اللہ عنہ
- ۲۱۹ زہری رضی اللہ عنہ
- ۲۲۰ نافع رضی اللہ عنہ
- ۲۲۱ محمد بن منکدر رضی اللہ عنہ
- ۲۲۲ عکرمہ رضی اللہ عنہ
- ۲۲۳ مجاہد رضی اللہ عنہ
- ۲۲۴ ابو مسلم خولانی رضی اللہ عنہ
- ۲۲۵ ابوادریس خولانی رضی اللہ عنہ
- ۲۲۶ خالد بن یزید رضی اللہ عنہ
- ۲۲۷ حسن بصری رضی اللہ عنہ
- ۲۲۹ احنف بن قیس رضی اللہ عنہ
- ۲۳۱ محمد بن سیرین رضی اللہ عنہ
- ۲۳۲ ابو عالیہ رضی اللہ عنہ
- ۲۳۴ صلہ بن اشیم رضی اللہ عنہ
- ۲۳۵ محمد بن واسع رضی اللہ عنہ
- ۲۳۶ قاضی ایاس رضی اللہ عنہ
- ۲۳۸ اویس قرنی رضی اللہ عنہ
- ۲۳۹ شریح قاضی رضی اللہ عنہ
- ۲۴۰ سعید بن جبیر رضی اللہ عنہ
- ۲۴۵ مسروق بن اجدع رضی اللہ عنہ
- ۲۴۶ شعبی رضی اللہ عنہ
- ۲۴۷ طاووس رضی اللہ عنہ
- ۲۴۸ وہب بن منبہ رضی اللہ عنہ
- ۲۴۹ نجاشی رضی اللہ عنہ

۲۵۳.....	باب سوم: مجاهدان.....
۲۵۵.....	فصل اول: فاتحان.....
۲۵۶.....	موسی بن نصیر <small>رضی الله عنه</small>
۲۵۸.....	طارق بن زیاد <small>رضی الله عنه</small>
۲۶۰.....	عقبه بن نافع <small>رضی الله عنه</small>
۲۶۱.....	حسان بن نعمان <small>رضی الله عنه</small>
۲۶۲.....	عبدالرحمن غافقی <small>رضی الله عنه</small>
۲۶۳.....	قتیه بن مسلم <small>رضی الله عنه</small>
۲۶۴.....	محمد بن قاسم <small>رضی الله عنه</small>
۲۶۵.....	اسد بن فرات <small>رضی الله عنه</small>
۲۶۶.....	الپ ارسلان <small>رضی الله عنه</small>
۲۶۸.....	یوسف بن تاشفین <small>رضی الله عنه</small>
۲۷۰.....	محمد فاتح <small>رضی الله عنه</small>
۲۷۳.....	فصل دوم: آزادسازان.....
۲۷۴.....	نورالدین محمود <small>رضی الله عنه</small>
۲۷۶.....	صلاح الدین ایوبی <small>رضی الله عنه</small>
۲۷۸.....	قطز <small>رضی الله عنه</small>
۲۸۰.....	بیرس <small>رضی الله عنه</small>
۲۸۲.....	عمر مکرم <small>رضی الله عنه</small>
۲۸۳.....	عبدالقادر الجزایری <small>رضی الله عنه</small>
۲۸۴.....	احمد عرابی <small>رضی الله عنه</small>
۲۸۶.....	سنوسی <small>رضی الله عنه</small>
۲۸۷.....	عبدالکریم خطابی <small>رضی الله عنه</small>
۲۸۹.....	امین حسینی <small>رضی الله عنه</small>
۲۹۱۹.۳.۸.۴.۶.۶.۶.۱.۹.....	فصل سوم: شهدای معاصر.....
۲۹۲.....	سلیمان حلبی <small>رضی الله عنه</small>
۲۹۳.....	یوسف عظمه <small>رضی الله عنه</small>

- ۲۹۴..... عمر مختار رحمته الله
- ۲۹۶..... حسن البنا رحمته الله
- ۳۰۰..... سید قطب رحمته الله
- ۳۰۴..... محمد فرغلی رحمته الله
- ۳۰۶..... عبدالقادر عوده رحمته الله
- ۳۰۸..... یوسف طلعت رحمته الله
- ۳۱۱..... ابراهیم طیب رحمته الله
- ۳۱۳..... مروان حدید رحمته الله
- ۳۱۶..... کمال سنائیری رحمته الله
- ۳۱۷..... عبدالله عزام رحمته الله
- ۳۱۹..... فصل چهارم: شهدای فلسطین
- ۳۲۰..... عزالدین قسام رحمته الله
- ۳۲۲..... شیخ فرحان سعدی رحمته الله
- ۳۲۴..... عبدالقادر حسینی رحمته الله
- ۳۲۶..... یحیی عیاش رحمته الله
- ۳۲۸..... محمود ابوهنود رحمته الله
- ۳۳۰..... مهتد طاهر رحمته الله
- ۳۳۲..... صلاح شحاده رحمته الله
- ۳۳۵..... فصل پنجم: دعوتگران و مصلحان
- ۳۳۶..... جمال الدین افغانی رحمته الله
- ۳۳۸..... رشید رضا رحمته الله
- ۳۴۰..... شکیب ارسلان رحمته الله
- ۳۴۳..... نورسی رحمته الله
- ۳۴۵..... عبدالحمید بن بادیس رحمته الله
- ۳۴۶..... علال فاسی رحمته الله
- ۳۴۸..... ابو الاعلی مودودی رحمته الله
- ۳۵۰..... مصطفی سباعی رحمته الله

۳۵۲.....	محمد محمود صوف <small>رحمته</small>
۳۵۴.....	امجد الزهاوی <small>رحمته</small>
۳۵۶.....	حسن هضیبی <small>رحمته</small>
۳۵۸.....	عمر تلمسانی <small>رحمته</small>
۳۶۰.....	ابونصر <small>رحمته</small>
۳۶۱.....	محمد غزالی <small>رحمته</small>
۳۶۳.....	ابوالحسن ندوی <small>رحمته</small>
۳۶۵.....	احمد یاسین <small>رحمته</small>
۳۶۷.....	بشیر ابراهیمی <small>رحمته</small>
۳۶۹.....	باب چهارم: علما، خلفا و شعرا
۳۷۱.....	فصل اول: ائمه‌ی چهارگانه
۳۷۲.....	امام ابوحنیفه نعمان بن ثابت <small>رحمته</small>
۳۷۴.....	امام مانک <small>رحمته</small>
۳۷۷.....	امام شافعی <small>رحمته</small>
۳۸۰.....	امام احمد <small>رحمته</small>
۳۸۹.....	فصل دوم: مفسران و محدثان
۳۹۰.....	طبری <small>رحمته</small>
۳۹۱.....	قرطبی <small>رحمته</small>
۳۹۲.....	ابن کثیر <small>رحمته</small>
۳۹۳.....	فخر رازی <small>رحمته</small>
۳۹۴.....	سیوطی <small>رحمته</small>
۳۹۵.....	شعراوی <small>رحمته</small>
۳۹۷.....	بخاری <small>رحمته</small>
۳۹۹.....	مسلم <small>رحمته</small>
۴۰۰.....	ترمذی <small>رحمته</small>
۴۰۱.....	نسائی <small>رحمته</small>
۴۰۲.....	ابوداود <small>رحمته</small>

- ۴۰۳..... ابن ماجه رضي الله عنه
- ۴۰۴..... بيهقي رضي الله عنه
- ۴۰۵..... اوزاعي رضي الله عنه
- ۴۰۶..... نووي رضي الله عنه
- ۴۰۸..... سفيان بن عيينه رضي الله عنه
- ۴۰۹..... ابن حجر عسقلاني رضي الله عنه
- ۴۱۱..... فصل سوم: فقها
- ۴۱۲..... ليث بن سعد رضي الله عنه
- ۴۱۳..... ابن حزم رضي الله عنه
- ۴۱۴..... ابو حامد غزالي رضي الله عنه
- ۴۱۵..... ابن جوزي رضي الله عنه
- ۴۱۶..... ابن قدامه رضي الله عنه
- ۴۱۷..... عز بن عبد السلام رضي الله عنه
- ۴۲۰..... احمد بن عبد الحليم رضي الله عنه
- ۴۲۲..... ابن قيم رضي الله عنه
- ۴۲۳..... سفيان ثوري رضي الله عنه
- ۴۲۴..... ابو يوسف رضي الله عنه
- ۴۲۵..... قاضي عياض رضي الله عنه
- ۴۲۶..... محمد ابوزهره رضي الله عنه
- ۴۲۹..... فصل چهارم: زهاد و متصوفه
- ۴۳۰..... عبدالله بن مبارك رضي الله عنه
- ۴۳۳..... فضيل بن عياض رضي الله عنه
- ۴۳۵..... ابراهيم بن ادھم رضي الله عنه
- ۴۳۶..... جنيد رضي الله عنه
- ۴۳۷..... مالک بن دينار رضي الله عنه
- ۴۳۹..... فصل پنجم: مورخان، ادبا و نحويان
- ۴۴۰..... ابن اسحاق رضي الله عنه

۴۴۱	ذهبی <small>رحمته</small>
۴۴۳	ابو اسود دؤلی <small>رحمته</small>
۴۴۴	خلیل <small>رحمته</small>
۴۴۵	اصمعی <small>رحمته</small>
۴۴۶	کسایی <small>رحمته</small>
۴۴۷	فیروزآبادی <small>رحمته</small>
۴۴۹	فصل ششم: پزشکان، شیمی دانان و فیزیک دانان
۴۵۰	رازی <small>رحمته</small>
۴۵۲	زهرآوی <small>رحمته</small>
۴۵۳	ابن نفیس <small>رحمته</small>
۴۵۴	جابر بن حیان <small>رحمته</small>
۴۵۵	حسن بن هیثم <small>رحمته</small>
۴۵۶	عباس بن فرناس <small>رحمته</small>
۴۵۷	خوارزمی <small>رحمته</small>
۴۵۹	فصل هفتم: برخی از مشایخ الازهر
۴۶۰	شرفاوی <small>رحمته</small>
۴۶۱	محمد خضر حسین <small>رحمته</small>
۴۶۳	مراغی <small>رحمته</small>
۴۶۵	عبد المجید سلیم <small>رحمته</small>
۴۶۶	محمود شلتوت <small>رحمته</small>
۴۶۸	عبدالحلیم محمود <small>رحمته</small>
۴۷۱	فصل هشتم: خلفا
۴۷۲	عبدالملک بن مروان <small>رحمته</small>
۴۷۴	ولید بن عبد الملک <small>رحمته</small>
۴۷۶	سایمان بن عبد الملک <small>رحمته</small>
۴۷۷	عمر بن عبدالعزیز <small>رحمته</small>
۴۸۰	مهدی <small>رحمته</small>

- ۴۸۲..... هارون الرشید رضی اللہ عنہ
 ۴۸۴..... بایزید اول رضی اللہ عنہ
 ۴۸۵..... مراد دوم رضی اللہ عنہ
 ۴۸۷..... عبد الحمید دوم رضی اللہ عنہ
 ۴۸۹..... فصل نهم: شعرا
 ۴۹۰..... ابوالعتاهیه رضی اللہ عنہ
 ۴۹۳..... محمد اقبال رضی اللہ عنہ
 ۴۹۵..... باب پنجم: زنان
 ۴۹۷..... فصل اول: امهات المؤمنین
 ۴۹۸..... خدیجه رضی اللہ عنہا
 ۵۰۰..... سوده دختر زمه رضی اللہ عنہا
 ۵۰۱..... عایشه دختر ابوبکر رضی اللہ عنہا
 ۵۰۴..... حفصه رضی اللہ عنہا
 ۵۰۵..... زینب دختر خزیمه رضی اللہ عنہا
 ۵۰۶..... ام سلمه رضی اللہ عنہا
 ۵۰۸..... زینب دختر جحش رضی اللہ عنہا
 ۵۱۰..... جویریہ رضی اللہ عنہا
 ۵۱۱..... صفیه دختر حی رضی اللہ عنہا
 ۵۱۳..... ام حبیبه رضی اللہ عنہا
 ۵۱۴..... میمونہ رضی اللہ عنہا
 ۵۱۵..... فصل دوم: دختران پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم
 ۵۱۶..... فاطمه زهرا رضی اللہ عنہا
 ۵۱۹..... زینب رضی اللہ عنہا
 ۵۲۰..... رقیه رضی اللہ عنہا
 ۵۲۱..... ام گلثوم رضی اللہ عنہا
 ۵۲۳..... فصل سوم: زنهای صحابی
 ۵۲۴..... اسما دختر ابوبکر رضی اللہ عنہا

- ۵۲۶..... اسما دختر عمیس رضی الله عنها
- ۵۲۸..... اسما دختر یزید رضی الله عنه
- ۵۲۹..... نسیمه دختر کعب رضی الله عنه
- ۵۳۱..... خنساء رضی الله عنها
- ۵۳۳..... صفیه قریشی رضی الله عنها
- ۵۳۴..... ام سلیم رضی الله عنها
- ۵۳۶..... ام حرام رضی الله عنها
- ۵۳۷..... ام کلثوم بنت عقبه رضی الله عنها
- ۵۳۹..... ام هانی رضی الله عنها
- ۵۴۰..... ربیع بنت معوذ رضی الله عنها
- ۵۴۱..... عاتکه دختر زید رضی الله عنه
- ۵۴۳..... فصل چهارم: زنان صالح و مجاهد
- ۵۴۴..... رابعه عدویه رضی الله عنها
- ۵۴۵..... نفیسه دختر حسن رضی الله عنه
- ۵۴۷..... حفصه دختر سیرین رضی الله عنها
- ۵۴۸..... زبیده دختر جعفر رضی الله عنه
- ۵۴۹..... زینب غزالی رضی الله عنها
- ۵۵۱..... مراجع

مقدمه

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على أشرف المرسلين، سيدنا محمد و
علي آلِه و صحبه أجمعين، أما بعد:

این مختصری است از زندگی‌نامه‌های برگزیدگان مسلمانان از صحابه، تابعان، مجاهدان، دانشمندان، خلفا، شاعران و زنان. به اندازه‌ی توانم کوشیدم که همه‌ی جوانب زندگی شخصی فرد مورد نظر را ذکر کنم، از قبیل اسم کامل، کنیه، لقب، تاریخ تولد، تاریخ وفات، برخی از سخنانش، برخی از سخنان دیگران درباره‌اش، برخی از احادیثی که از پیامبر ﷺ روایت کرده است و مناقب و فضایلش. البته با کم‌ترین کلمات، به گونه‌ای که خواننده بتواند در هر زمان کتاب را باز کند و درباره‌ی هر یک از بزرگان که می‌خواهد مطالعه کند و وقتی کتاب را می‌بندد درباره‌ی زندگی‌نامه‌ی او اطلاعات مختصر و مفیدی کسب کرده باشد. با شیوه‌ای آسان، ساده و مختصر.

انتخاب این شخصیت‌ها در این کتاب بر اساس تأثیرشان در پیشرفت اسلام و بالابردن مسلمانان به وسیله‌ی علم، فداکاری، جهاد و اراده‌ی الگو بوده است.

هر شخصیت را در فصلی گنجاندم که بیشتر با آن تناسب داشت. به عنوان مثال عمر بن‌العزیز را در فصل خلفا گنجاندم، نه در فصل تابعین یا علما، با وجود آن‌که او تابعی و عالم «یکی از فقهای مدینه در روزگارش» است. به خاطر شهرتش در خلافت و بقیه به همین ترتیب.

از خداوند مسألت دارم که این کتاب را مفید و مقبول بگرداند و در روز ملاقات با او، آن را در ترازوی نیکی‌های ما قرار دهد و مؤلف، ناشر و خواننده‌اش را پیام‌رزد... اللهم آمین.

محمد سعید مرسی

www.Tayyebin.Net

۰۹۳۸۴۶۴۶۶۱۹

باب اول: صحابه

﴿أَصْحَابِي كَالنُّجُومِ، فَبِأَيِّهِمْ اقْتَدَيْتُمْ اهْتَدَيْتُمْ﴾
«یاران من مانند ستارگانند که به هر کدام اقتدا کنید هدایت می شوید.»

«جامع الأصول، ابن اثیر، ۶۳۶۹. آلبانی در السلسلة الضعيفة، حدیث ۵۸
آن را موضوع دانسته است.»

کتابفروش طیبین

www.Tayyebin.Net

۰۹۳۸۴۶۴۶۶۱۹

فصل اول: ده یار بهشتی

- * ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ
- * عمر بن خطاب رضی اللہ عنہ
- * عثمان بن عفان رضی اللہ عنہ
- * علی بن ابی طالب رضی اللہ عنہ
- * زبیر بن عوام رضی اللہ عنہ
- * سعد بن ابی وقاص رضی اللہ عنہ
- * ابو عبیدہ بن جراح رضی اللہ عنہ
- * عبدالرحمن بن عوف رضی اللہ عنہ
- * طلحہ بن عبید اللہ رضی اللہ عنہ
- * سعید بن زید رضی اللہ عنہ

کتاب فروشے طیبین

www.Tayyebin.Net

۰۹۳۸۴۶۴۶۶۱۹

ابوبکر صدیق رضی الله عنه

- ✽ عبدالله بن عثمان بن عامر بن کعب تمیمی قریشی.
- ✽ نامش عبدالکعبه بود و رسول الله صلی الله علیه و آله او را عبدالله نامید.
- ✽ لقبش صدیق و کنیه اش ابوبکر است و به عتیق^۱ معروف بود.
- ✽ دو سال و چند ماه بعد از تولد پیامبر صلی الله علیه و آله در مدینه متولد شد.
- ✽ سفید پوست و لاغر اندام بود، صورتش کم گوشت، چشمانش گودافتاده، قامتش خمیده و سرش پر مو بود و سرش را با حنا و کتم «گیاهی که حاوی رنگ سرخ است.» رنگ می کرد.
- ✽ دانشمند طراز اول نسبها، اخبار و سیاستهای قبایل بود.
- ✽ یکی از سران قریش در جاهلیت و در میانشان محبوب و دوستداشتنی بود.
- ✽ هرگز شراب ننوشید و در برابر بتی سجده نکرد.
- ✽ یک شیخ از قبیله ی ازد در یمن مزدهی نزدیک بیعت پیامبر صلی الله علیه و آله و این که او اولین کسی است که او را کمک و تصدیق می کند را، به او داد، و رقه ابن نوفل هم چنین خبری به او داد.
- ✽ نخستین کسی که از مردان ایمان آورد.^۲ رسول الله صلی الله علیه و آله در باره ی آوردنش می فرماید: «من هر کس را به اسلام دعوت کردم در برابر آن یک سگنداری، تأمل و تردد داشت، مگر ابوبکر که وقتی برای او گفتم منتظر نماند و تردد نکرد.»^۳ «سیره ی ابن اسحاق».
- ✽ تعداد زیادی به دستش مسلمان شدند. از آن جمله: زبیر بن عوام، عثمان بن عفان، عبدالرحمن بن عوف، سعد بن ابی وقاص، طلحه بن عبیدالله و ابوعبیده بن جراح رضی الله عنهم و همه جزو ده نفری هستند که به بهشت بشارت داده شده اند.
- ✽ یکی از ده نفری است که به بهشت بشارت داده شدند.
- ✽ هفت نفر از کسانی را که به خاطر خدا شکنجه می شدند، آزاد کرد. آنان بلال، عامر بن فبیره، زبیره، نهیده، دختر نهیده، کنیزک بنو مؤمل و ام عیسی بودند.

۱- گفته شده است به این خاطر به او عتیق می گفتند، چون رسول الله صلی الله علیه و آله به او فرمود: تو آزاد شده ی خدا از آتش هستی و گفته شده است به خاطر زیبارویی اش چنین نامیده شد و گفته شده است به خاطر آزاد کردن تعداد زیاد مسلمانان مستضعف مثل بلال و دیگران چنین نامیده شد.

۲- معرفة الصحابة، ابو نعیم اصبهانی، ۸۷/۱، حدیث ۶۶.

۳- «ما عرضت الإسلام على أحد إلا كانت له نظرة غير أبي بكر فإنه لم يتلثم» جمع الجوامع أو الجامع الكبير، سیوطی، ۲۰۹۶۴/۱، حدیث ۸۰۶.

* وقتی برای هجرت آماده شد و دوروز راه از مکه دور شد ابن دغنه رئیس حبشی ها با او روبه رو شد و به او گفت: کجا می روی ای ابوبکر؟
گفت: قوم مرا اخراج کردند، اذیت نمودند و به تنگ آوردند.
گفت: چرا؟ به خدا سوگند که تو باعث زینت عشیره هستی، در بلاها و مصیبت ها به مردم کمک می کنی، کارهای معروف را انجام می دهی و دستگیر تهی دستان هستی. برگرد، تو در پناه من هستی.

ابوبکر رضی الله عنه با او بازگشت، وقتی داخل مکه شد ابن دغنه برخواست و گفت: ای قریشیان، من پسر ابوقحافه را پناه دادم، کسی جز به خوبی متعرضش نشود و دست از او بردارید.
ابوبکر رضی الله عنه جلو در خانه اش در محله ی بنی جمح مسجدی داشت که در آن نماز می خواند.
او مرد نرم دلی بود و وقتی قرآن می خواند می گریست. کودکان، بردگان و زنان می ایستادند و تحت تأثیر این وضعیت قرار می گرفتند. چند نفر از قریش نزد ابن دغنه رفتند و به او گفتند: تو به این مرد پناه ندادی تا ما را آزار دهد. او وقتی در نمازش چیزهایی را که محمد آورده است می خواند دلش نرم می شود و می گرید و ما می ترسیم که کودکان، زنان و ضعیفان ما را تحت تأثیر قرار دهد و به فتنه بیندازد. نزدش برو و دستور بده که داخل خانه اش شود و هر کاری که می خواهد بکند.

ابن دغنه نزدش رفت و به او گفت: ای ابوبکر، من به تو پناه ندادم تا قومت را آزار دهی. آنان این جا را که برای خود ساختی دوست ندارند و باعث آزارشان شده است. داخل خانه ات شو و هر کاری که می خواهی در آن انجام بده.

ابوبکر رضی الله عنه گفت: آیا می توانم پناهت را به تو برگردانم و به پناه خدا راضی شوم؟

ابن دغنه گفت: پس پناهم را به من برگردان.

ابوبکر گفت: آن را به تو برگردانم.

ابن دغنه برخواست و گفت: ای قریشیان، پسر ابوقحافه پناهم را به من برگرداند، این شما و این هم دوست شما.

بعد از آن سبک سران نسبت به او جری شدند و در حالی که در کعبه بود خاک روی سرش می ریختند.

* با پیامبر صلی الله علیه و آله روی کوه احد بالا رفت، عمر و عثمان رضی الله عنهما هم با آنان بودند، کوه به لرزه

افتاد. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«أَثْبُتُ أَحَدٌ، فَإِنَّمَا عَلَيْكَ نَبِيٌّ وَصِدِّيقٌ وَشَهِيدَانِ» (بخاری، ۳۳۹۹).

بایست ای احد، جز این نیست که یک پیامبر و یک صدیق و دو شهید روی تو

هستند.

✽ یک روز رسول الله ﷺ از اصحاب پرسید: «کدام یک از شما امروز روزه دارد؟»

ابوبکر رضی الله عنه گفت: من.

پرسید: «کدام یک از شما امروز در تشییع جنازه شرکت کرده است؟»

ابوبکر رضی الله عنه گفت: من.

پرسید: «کدام یک از شما امروز به بینوایی غذا داده است؟»

ابوبکر رضی الله عنه گفت: من.

پرسید: «کدام یک از شما امروز به عیادت بیماری رفته است؟»

ابوبکر رضی الله عنه گفت: من.

رسول الله ﷺ فرمود: «هر کس همه‌ی این کارها را انجام دهد وارد بهشت می‌شود.»

(مسلم، ۱۷۰۷).

✽ به خاطر تصدیق پیامبر رضی الله عنه در خبر اسرا ملقب به صدیق شد.

✽ رسول الله ﷺ در باره‌اش فرمود:

«إِنَّهُ لَيْسَ مِنَ النَّاسِ أَحَدٌ أَمَّنَ عَلَيَّ فِي نَفْسِهِ وَمَالِهِ مِنْ أَبِي بَكْرٍ بِنِ أَبِي قُحَافَةَ وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنَ النَّاسِ خَلِيلًا لَا تَخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا وَأَدِينُ خَلَّةَ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ. سُنُّوا عَلَيَّ كُلَّ خَوْخَةٍ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ غَيْرَ خَوْخَةٍ أَبِي بَكْرٍ» (بخاری، ۴۴۷).

هیچ کس به اندازه‌ی ابوبکر پسر ابوقحافه به لحاظ تقدیم جان و مال بر من منت ندارد و اگر من از میان مردم برای خود یک دوست صمیمی انتخاب می‌کردم ابوبکر را برمی‌گزیدم. ولی دوستی اسلام برتر است. تمام پنجره‌ها به این مسجد را ببندید مگر پنجره‌ی ابوبکر.

✽ رسول الله ﷺ بیان او و خارجه بن زهیر رضی الله عنه برادری برقرار کرد.

✽ یکی از سخنانش: «اگر یک پایم داخل بهشت و دیگری بیرون بهشت باشد از مکر

خدا ایمن نیستم.»

✽ این فرموده‌ی خدای تعالی در مورد او نازل شد:

«وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى» [اللیل: ۱۷].

«و [مردمان] متقی تر از آن دور داشته خواهد شد.»

✽ همراه رسول الله ﷺ در سفر هجرت و یارش در غار بود. منظور خدای تعالی در این آیه اوست:

﴿ثَانِي اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ﴾ [التوبة: ۴۰].

«دومین نفر از دو نفر، آن گاه که آن دو در غار بودند.»

✽ در تمام غزوات با رسول الله ﷺ بود.

✽ ام المؤمنین عایشه رضی الله عنها که نزد رسول الله ﷺ از همه ی زنانش محبوب تر بود دخترش بود.

✽ نام تعدادی از زنانش: امرومان، قتيله، اسما دختر عمیس و حبیبه.

✽ سه دختر و سه پسر داشت: پسرهای عبدالله، عبدالرحمن و محمد و دخترها به نامهای اسما، عایشه و ام کلثوم.

✽ نخستین کسی که امیر حج مسلمانان شد و نخستین کسی که بعد از رسول الله ﷺ برای مسلمانان در نماز امام شد.

✽ بعد از وفات رسول الله ﷺ مسلمانان به لرزه افتادند و مضطرب شدند. او با قاطعیت گفت: «هر کس از شما محمد را می پرستیده است، محمد مرده است و هر کس خدا را می پرستیده است خدا زنده است و هرگز نمی میرد.» خداوند به وسیله ی او مسلمانان را استوار داشت.

✽ در سال ۱۱ هـ ق مسلمانان او را برگزیدند تا اولین جانشین رسول الله ﷺ باشد. بعد از به عهده گرفتن خلافت گفت: «به عنوان سرپرست شما منصوب شدم در حالی که بهترین شما نیستم. اگر نیکو رفتار کردم یاری ام کنید و اگر بدی کردم راستم کنید. راستی امانت است و دروغ خیانت است. ضعیف شما نزد قوی است تا حقش را به او برگردانم و قوی شما نزد ضعیف است تا حق را از او بستانم.»

✽ دو سال و سه ماه خلافت کرد.

✽ قرآن را در یک مصحف جمع کرد، با مرتدان و مانعان زکات «کسانی که زکات نمی دادند» جنگید و فتوحات اسلامی را آغاز کرد.

✽ ۱۴۲ حدیث از رسول الله ﷺ روایت کرد.

✽ یکی از احادیثی که از رسول الله ﷺ روایت می کند: به رسول الله گفت که دعایی به

من یاد بده که آن را در نماز بخوانم.

رسول الله ﷺ فرمود:

تَرَقُلُ اللَّيْمَ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاعْفِرْ لِي
مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ (بخاری، ۷۹۰).

بگو: پروردگارا، من به خویشن خیلی ظلم کردم و کسی جز تو گناهان را نمی‌آمرزد. پس با آمرزشی از نزد خود من را بیامرز و به من رحم کن. به راستی که تو آمرزنده و بخشایشگری.

حسن بن ثابت درباره‌ی او گوید:

إِذَا تَدَغَّرَتْ شَجْوًا مِنْ أُخِي ثِقَّةٍ

فَأَذْكَرَ أَخَاكَ أَبَا بَكْرٍ بِمَا فَعَلَا

خَيْرُ الْبَرِيَّةِ أَتَقَاهَا وَأَعَدَلْنَا بِعَدَاةِ النَّبِيِّ وَأَوْقَاهَا بِمَا حَمَلَا

الثَّانِي الثَّالِي الْمَحْمُودُ مَشِيدُهُ

وَأَوَّلُ الثَّالِيں مِنْهُمْ صَدَقَ الرُّسُلَا

هرگاه خواستی از روی محبت، از برادر مورد اعتمادی یاد کنی و خاطره‌ی خوشی را به یاد آوری. برادرت ابوبکر را با کارهایی که [در راه اسلام و برای اسلام] کرده است. به یاد آور.

او. پس از پیامبر، بهترین، پرهیزکارترین و عادل‌ترین نیکوکاران می‌باشد و دیده‌ها را خوب پرداخته [و هر مسؤولیتی را که پذیرفته، به نیکی انجامش داده است]. دومین نفر. بعد از اولین نفر، در قرآن آمده و ستوده شده است؛ او، نخستین شخص این امت است که پیامبران را تصدیق نمود.^۴

وقتی وفات کرد سیدنا علی رضی الله عنه درباره‌اش گفت: «خدا تو را رحمت کند ای ابوبکر، دوست صمیمی، مونس، مورد اعتماد، رازدار و مشاور رسول الله بودی. اولین مسلمان بودی. مخلص‌ترین مؤمن بودی، بهترین یار بودی، بیشترین مناقب را داشتی، برترین سوابق را داشتی. شرافتمندترین جایگاه را داشتی، بالاترین درجه را داشتی، نزدیک‌ترین وسیله و پیوند را داشتی، و به لحاظ روش و ظاهر از همه به رسول الله شبیه‌تر بودی. خداوند

۴ - فضائل الصحابة، احمد بن حنبل، ۱۳۳/۱، شماره‌ی حدیث: ۱۰۳ و مجمع الزوائد ومنبع الفوائد،

هیثمی، ۴۳/۹، شماره‌ی ۱۴۳۱۰ به روایت از ابن عباس رضی الله عنه.

تو را در کتابش صدیق نام نهاد و فرمود:

﴿وَالَّذِي جَاءَ بِالصَّدَقِ وَصَدَّقَ بِهِ﴾ [الزمر: ۳۳].

«و آن کس که سخن راست آورد و آن که آن را تصدیق کرد.»

کسی که راستی را آورد محمد بود و کسی که آن را تصدیق کرد ابوبکر بود. وقتی مردم بخل ورزیدند تو با او همدردی کردی، وقتی مردم نشستند تو با او در برابر سختی‌ها برخواستی، در سختی بزرگوارترین یار و یاورش بودی، در دینش بهترین جانشینش بودی و امر خلافت را چنان به پا داشتی که جانشین هیچ پیامبری چنین به پا نداشت...» (تاریخ دمشق، ابن عساکر ۳۰، / ۴۴۰).

❖ وقتی بیمار شد به او گفتند: آیا طبیعی را برایت صدا نزنیم که تو را ببیند؟

گفت: مرا دید.

گفتند: به تو چه گفت؟

گفت: او گفت: من هر چه را بخواهم انجام می‌هم.

❖ در سال ۱۲ هـ ق در سن ۶۳ سالگی وفات کرد. عمرش به اندازه‌ی عمر پیامبر ﷺ

بود. بعد از این که وصیت کرد بعد از او عمر بن خطاب خلیفه باشد در اتاق عایشه رضی الله عنها در کنار رسول الله ﷺ دفن شد.

کتابفروش طیبین

www.Tayyebin.Net

۰۹۳۸۴۶۴۶۶۱۹

عمر بن خطاب رضی الله عنه

✽ عمر بن خطاب بن نفیل بن عبدالعزی قریشی.

✽ لقبش فاروق و کنیه اش ابو حفص (حفص به بچه شیر گویند.) است.

✽ چهل سال قبل از هجرت متولد شد.

✽ زیبارو، دارای دست‌ها و پاهایی کلفت و ریشی انبوه بود. ریشش را با حنا و کتم «گیاهی که رنگ سرخ دارد.» رنگ می‌کرد. سر طاس، تنومند و بلند قد بود. به خاطر قد بلندش وقتی کسی که او را می‌دید گمان می‌کرد که سواره است. گندمگون، مایل به سرخی بود. صدای بلندی داشت، قوی هیکل بود و از هر دو دستش استفاده می‌کرد.

✽ هوشیارترین و مصمم‌ترین جوان قریش بود. خواندن و نوشتن می‌دانست و فرستاده، سفیر و مایه‌ی افتخار قریش در جاهلیت بود.

✽ شفا دختر عبدالله در باره اش گوید: «وقتی سخن می‌گفت صدایش را به گوش دیگران می‌رساند، وقتی راه می‌رفت سریع می‌رفت، وقتی می‌زد به درد می‌آورد و او عابد واقعی بود.»

✽ پیش از اسلام خیلی مسلمانان را آزار و اذیت می‌کرد، تا جایی که گفته شد: «اگر خر خطاب اسلام بیاورد پسر خطاب ایمان نمی‌آورد!»

✽ از اسلام خواهرش فاطمه با خبر شد، به سویش حرکت کرد. خطاب بن ارت را دید که به او و شوهرش سعید قرآن یاد می‌دهد، خواهرش را کتک زد، ولی او از دادن اوراق قرآن به او امتناع کرد مگر بعد از این که خود را پاکیزه کند، او هم غسل کرد و سپس آن‌ها را خواند. در آن ورق‌ها اول سوره‌ی طه بود. خداوند سینه‌اش را برای قرآن گشود و به خانه‌ی ارقم رفت و در حضور پیامبر صلی الله علیه و آله اسلام آورد. این اتفاق سه روز بعد از اسلام آوردن حمزه بن عبدالمطلب رضی الله عنه افتاد.

✽ معروف است که در سال ششم بعثت اسلام آورد و چهل امین نفر در اسلام بود.

✽ اسلامش دلیل محبت و اکرام خدا نسبت به او بود، چون خدا دعای پیامبرش صلی الله علیه و آله را

اجابت کرد:

﴿اللَّهُمَّ أَعِزَّ الْإِسْلَامَ بِأَحَبِّ هَدَّيْنِ الرَّجُلَيْنِ إِلَيْكَ يَا بِي جَهْلٍ أَوْ بَعْرَ بْنِ الْخَطَّابِ﴾

(ترمذی، ۳۶۱۴).

«پروردگارا، اسلام را با هر یک از این دو نفر که نزدت محبوب‌تر است عزت بده،

با ابوجهل یا با عمر بن خطاب.» (ترمذی: این یک حدیث حسن و غریب است.)

❖ وقتی مسلمانان دعوت را علنی کردند در جلوی یکی از دو صف از خانه‌ی ارقم بیرون آمد و به پیشنهاد او این کار انجام گرفت.

❖ ابن مسعود رضی الله عنه گوید: «از زمانی که عمر اسلام آورد ما در عزت به سر می‌بریم.»

❖ تنها صحابی‌ای بود که هجرتش به مدینه را اعلام کرد. او مشرکان را به مبارزه طلبید و گفت: «من می‌خواهم هجرت کنم، هر کس می‌خواهد مادرش داغش را ببیند و فرزندانش را یتیم کند فردا پشت این دره با من روبه‌رو شود.» هیچ کس جلوش نایستاد.

❖ رسول الله صلی الله علیه و آله میان او و عتبان بن مالک رضی الله عنه برادری برقرار کرد.

❖ ام‌المؤمنین حفصه رضی الله عنها دخترش است که رسول الله صلی الله علیه و آله با او ازدواج کرد.

❖ نقش خاتمش این جمله بود: مرگ برای پند و موعظه کافی است ای عمر.

❖ رسول الله صلی الله علیه و آله درباره‌اش فرمود:

﴿إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الْحَقَّ عَلَى لِسَانِ عُمَرَ وَقَلْبِهِ﴾ (ترمذی، ۳۶۱۵).

«خداوند حق را بر زبان و قلب عمر قرار داده است.» (ترمذی: این حدیثی حسن، صحیح

و غریب است.)

❖ هم‌چنین فرمود:

﴿إِنَّهُ قَدْ كَانَ فِيمَا مَضَى قَبْلَكُمْ مِنَ الْأُمَمِ مُحَدِّثُونَ وَإِنَّهُ إِنْ كَانَ فِي أُمَّتِي هَذِهِ مِنْهُمْ فَإِنَّهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ﴾ (بخاری، ۳۲۱۰).

«در امت‌های پیشین کسانی بودند که به آنان الهام می‌شد، اگر در این امت من کسی از آنان باشد، آن شخص عمر بن خطاب است.»

❖ رسول الله صلی الله علیه و آله به او فرمود:

﴿وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا لَقَيْكَ الشَّيْطَانُ قَطُّ سَالِكًا فَجًّا إِلَّا سَلَكَ فَجًّا غَيْرَ فَجِّكَ﴾

(بخاری، ۳۰۵۱).

«قسم به ذاتی که جانم در دست اوست هرگاه شیطان تو را ببیند که در یک راه می‌روی او در راهی دیگر غیر از راه تو می‌رود.»

❖ در سه مسأله با قرآن موافق بود:

۱- نظرش قرار دادن حجاب برای زنان پیامبر بود که آیه در این مورد نازل شد. ۵